

De Zwarte Hand

Verzetsbeweging Klein Brabant- Vaartland
en de Rupelstreek W.O. II - 1940-1945

EEN in leven, EEN in dood
Ons vaderland getrouw !

We kennen allemaal de grotere verzetsorganisaties zoals het Geheim Leger en de Witte Brigade tijdens de tweede wereldoorlog.

Maar ook in de streek van Klein-Brabant Vaartland en omgeving van de Rupel zou zich een verzetsorganisatie ontwikkelen De Zwarte Hand met wel een 111-tal leden en nog andere medewerkers uit

Breendonk, Boom, Niel, Tisselt, Bornem, Hingene, Mariekerke, Weert, Steenhuffel, Puurs, Ruisbroek, Malderen, Sint-Amands , Lippelo, Londerzeel, Buggenhout en Merchtem.

Door de radio-uitzendingen (Jan Moedwil) vanuit Engeland (Radio België BBC) werd opgeroepen tot verzet tegen de toenmalige Duitse vijand.

Eén van de bekendste uitspraken was: "[We doen ons best, zonder er op te boffen, toch krijgen we ze wel, de moffen!](#)"

Door de gedwongen snelle overgave van het Belgisch Leger en het gevoel niets meer tegen deze vijand te kunnen doen groeide alzo het idee van geheim verzet bij vele jongeren.

De verzetsorganisatie ' De Zwarte Hand ' ontstond in juni 1940 te Tisselt onder impuls van de koster Marcel De Mol.

De koster van Tisselt was voor de oorlog eerder Vlaamsgezind en stak dit niet onder stoelen of banken.

Toen hij zag dat de V.N.V-ers en gemeenteraadsleden er geen enkel probleem in zagen dat Vlaanderen gewoonweg Duits en nationaalsocialistisch zou worden werd het hem teveel.

Deze gemeenteraadsleden verloren al snel hun Vlaamse idealen, waren enkel geïnteresseerd in profijtjes en in het zo goed mogelijk bevriend te blijven met de bezetter, aldus uit eigenbelang.

Deze 'heren' vonden het meer dan normaal ieder met een andere ingesteldheid of vaderlandse gevoelens het vuur aan de schenen te leggen, te verraden en scherp in het oog te houden en later (misschien) onwetend de dood in te jagen.

Ook bij burenruzies en andere conflicten gebruikte men de Duitsers om met hun 'vijanden' af te rekenen.

Ze waren ook niet beschaamd in zwarte klederen rond te paraderen en openlijk hun sympathie met de Duitse agressor te uiten wat bij vele burgers dan ook veel pijn deed.

Zo nodigde Marcel De Mol Staf Vivijs uit voor een persoonlijk gesprek en stelde voor het doen en laten van de Duitsgezinde Vlamingen te noteren.

Zo zouden na de oorlog deze collaborateurs niet vrijuit kunnen gaan.

(Hij moest het nog weten ...)

Ook had hij het idee pamfletten te verspreiden om het V.N.V. gemeentebestuur aan de kaak te stellen.

(in augustus 1940 zou uiteindelijk de echte oprichtingsvergadering hebben plaatsgevonden van 'De Zwarte Hand')

De Zwarte Hand dankte zijn naam aan een verwijzing naar een Servische verzetsbeweging uit 1914 dewelke aan de basis lag van de eerste wereldoorlog.)

Een oude 'remington' typemachine zou dienst doen om de eerste pamfletten te vervaardigen, niet ongevaarlijk met zijn speciaal lettertype.

Er werd contact gezocht met Louis Vivijs en Mieleke Van Gelder voor het eerste verspreiden van deze pamfletten.

De onderpastoor Hypoliet Segers zou later voor het uiteindelijke drukken van de pamfletten zorgen met Staf Baeckelmans als geldschieter en medeverzetslid.

(Later zou drukker Jan Frans Callaerts, ook Zwarte Handlid dit voor zijn rekening nemen en nog wel gratis)

Via zijn broer Remy De Mol zou Marcel De Mol een uiteindelijke kern te Puurs oprichten met als tussenpersoon Albert De Bondt.

Remy De Mol droeg later zijn leiderschap over aan de zeer jonge dynamische Clement Dielis, 'de Klem' voor de vrienden.

Er werd een bestuursploeg opgericht met als leden o.a. Remy en Marcel De Mol, Robert en Albert De Bondt, Georges Van Lent, Jan Maris, Louis Hofmans, Emiel De Cat, e.a.

Vele jongeren sloten zich aan en er werden aansluitingslijsten van de Zwarte Handleden gemaakt, voorzien van adres en foto.

Later zouden ook mondeling leden worden aangeworven door verschillende bestuursleden.

Deze waren niet opgenomen in de aansluitingslijsten en zouden grotendeels niet worden aangehouden en zouden aldus onderduiken of ongekend blijven voor de Duitsers. (met als uitzondering o.a. Otto De Maeyer , contact of mondeling aangenomen lid van DZH, die de dood vond door executie op 20 juni 1942 te Rijsel (Frankrijk) en dit voor andere weerstandsactiviteiten.)

De Zwarte Hand en haar werking in de verschillende gemeenten met zovele contacten en samenwerking met andere weerstanders bracht een onduidelijke situatie met zich mee.

Hierdoor kon het best zijn dat zelfs Marcel De Mol niet meer juist wist wie waar dan ook met iets bezig was en met wat precies men zich mee inhield.

Een zeer gevaarlijke situatie voor een weerstandsbeweging die constant werd in het oog gehouden door verscheidene ' zwarten ' of verraders, dikwijls eigen streekgenoten.

De Zwarte Hand

Het doel van De Zwarte Hand - en we citeren vanuit het oorspronkelijke Werkplan - was de tegenstrever te zijn van de Zwarte Brigade, Dinaso, etc. en te strijden tegen de Duitse indringer die deze voorgenoemde vijandelijke organisaties en verraders in bescherming Nam. Om dit doel te bereiken was De Zwarte Hand onderverdeeld in verscheidene departementen. Aan het hoofd van elk departement stond telkens een hoofdverantwoordelijke met een viertal ondergeschikte leden. Die leden kregen hun instructies van hun leider en waren niet op de hoogte van andere hoofdverantwoordelijken of ondergeschikten om de veiligheid te kunnen waarborgen.

Dep. A, het centrale hoofd der vereniging, welke uiteindelijk de beslissing over elke actie geeft, is niet gekend door de leden, alleen de departementshoofden weten waar hij te bereiken is.

Dep. B, het departement van de propaganda, zorgde voor de verdeling der werkzaamheden die hierbij nodig zijn.

Dep. C, de afdeling voor de zendpost die zorgde voor de technische behandelingen die hierbij nodig zijn.

Dep. D, de afdeling voor het verplaatsen van de zendpost en voor het zoeken naar geschikte plaatsen voor de uitzending.

Dep. E, de afdeling die zorgde voor de bewaking van de uitzending en verwittigt wanneer er gevaar dreigt.

Dep. F, de inlichtingendienst die alles verzamelde wat nuttig kon zijn zoals militaire inlichtingen, onderzoek van personen, enz.

Dep. G, de speciale afdeling ter controle van de eigen leden op spionage.

Aan het hoofd van elk departement staat de overste die op gelijk welk lid beroep kan doen voor de werkzaamheden van zijn afdeling, de leden kunnen zich niet vanzelfsprekend beschouwen aan één of ander departement.

Bewijs van Lidmaatschap.

De ondertekende verklaart hiermede uit vrijen wil en door niemand gedwongen te worden van de vereeniging "De Zwarte Hand" te zijn aangenomen en zich onderwerpt hij zich aan de reglementen en voorschriften dier vereeniging en wel voornamelijk aan het volgende:

1. Hij doet op zijne eer, en zwaart hiermede voor God, het grootste geheim te bewaren omtrent zijne medeleden, hoofden, omtrent de werking van de vereeniging en de door hem aangegane verbintenis. Geen enkel persoon, intiem ook, mag hij op de hoogte stellen van het minste. Niemand kan hem kunnen zien, noch ondervinden, dat hij lid is der organisatie.

2. Hij is hem tevens verboden door vragen of persoonlijk onderzoek, na te gaan welke personen nog aan deze vereeniging verbonden zijn, en tot uitbrenging van zijn taak zal hij enkel nummers bekomen.

3. Hij doet op oogenblik, zoo mogelijk; zal hij paraat staan om aan een gegeven opdracht gevolg te geven. Nimmer zal hij zich beijveren om het waarom te onderzoeken of iets af te handelen op eigen initiatief. Hij zal nimmer, zelfs voor de minste zaak tot zijn oversten richten tenzij op goedkeuring ervan te ontvangen. Hij doet op te gehoorzamen van een bevel dienen alle persoonlijke aangelegenheden op grond verschoven en eerst zal datgene uitgevoerd worden wat op

4. Hij doet op te laten afdelen een specialen dienst tot het controleeren van de leden. Deze dienst zal de bevelen goed of slecht worden uitgevoerd, van deze bepaling zal hij ook de eventuele straffen af.

5. Hij doet op te gehoorzamen van een bevel slecht werd uitgevoerd, staat het lid bloot aan zware straffen die zelfs het uiterste kunnen bereiken. Elk lid dient te weten, dat het minste vrijwillig verzuimen, dat kan aanleiding geven tot verbod van het blootstellen aan spionage der tegenspionnen, onmiddellijk kan tot gevolg kan hebben? Er wordt bijzonder op gedrukt, dat de straffen ONVERBIDDELIJK zal zijn.

6. De ondertekende, verklaart op mijne eer, deze vijf punten gelezen en gehoord te hebben en hiermede volledig te akkoord. Ik aanvaard vrijwillig de straffen die de uiterste indien mijne werken tot ontdekking van leden of van de organisatie aanleiding zal geven.

7. De ondertekende zal voortaan wezen: Voor Vrijheid, Vorst, Volk en Vaderland

De ondertekende:

Weerstandsactiviteiten

In Brussel stonden ze in contact met Maria Moens (codenaam Alice) om de nationale sluikebladen af te halen (La Libre Belgique, de Belg en Vrij). Ook werden er eigen pamfletten verspreid om het V.N.V.- gemeentebestuur aan de kaak te stellen.

In Puurs werd in de nacht van 3 op 4 november 1940 door Lucien De Geyter en De Wachter Antoon de V van Victorie op enkele woningen te Puurs gekalkt, om de mensen moed te geven en om de 'zwarten' erop te wijzen dat de oorlog nog niet is afgelopen.

Er werd gepoogd om contact te leggen met Engeland om informatie door te sturen i.v.m. de militaire activiteiten van de Duitsers. Het is niet duidelijk dat deze Engeland bereikt zouden hebben. (via drie geheime Zenders, 1 morse en 2

zender/ontvangers) Ook in eigen streek vonden er met een kleinere zender uitzendingen plaats.

Deze zenders werden verstoep op steeds verschillende plaatsen, waarschijnlijk werden er later ook enkele door de Duitsers gevonden.

Ook een kleine sabotagedaad werd verricht op het vliegveld van Hingene, namelijk het laten leeglopen van een kerosineketel. Op de nationale feestdag 21 juli 1941 werd het Belgische volkslied uitgezonden op de radio door hun geheime zender onder begeleiding van het pianospel van koster Marcel De Mol en werd de bevolking opgeroepen tot verzet tegen de bezetting.

Er werden door de Zwarte Hand zelf pamfletten gedrukt en verspreid, (H'allo! Hier DE ZWARTE HAND!!!) Deze lieten niets aan de verbeelding over, we citeren hieruit:

- "Wij zijn Belgen, van welken godsdienst, van welke gedachte ook, wij allen wij zijn Belgen, wij kennen maar één vijand dat is het NAZI-DUITSLAND !"
- "HITLER ! En hij alleen, den vuilen nazi-hond, is de schuld dat onze kleintjes verhongeren ! Moeders ! Uw kinderkens vergaan !! Moeders ! Uw kinderkens moeten bezwijken, om den diep gehaten MOF te spijsen."
- "BELGEN ! Sta op en grijp het zwaard !
Voor het brood van uwe kleinen !
Voor ons VOLK VAN MORGEN !
Weg met die naziroovers en hun trawanten !!!
WEG MET HITLER !
LEVE BELGIE ! LEVE LEOPOLD III !
LEVE ENGELAND !"

De aanhoudingen

Vele leden van De Zwarte Hand gingen door hun jeugdig enthousiasme onvoorzichtig te werk en werden aldus opgemerkt door Duitsgezinden. Ze uiten soms openlijk hun vaderlandse gevoelens en afkeer t.o.v. de Duitsers. Ook bij cafébezoeken vertrouwden ze soms de verkeerde personen die hun informatie aan de Duitsers doorspeelden, zoals waarschijnlijk met de geheime opbergplaatsen van aansluitingspapieren, wapens of zenders het geval was. Overall loerde het gevaar om de hoek, misschien zelfs de misdienaar(s) van Marcel De Mol waren waarschijnlijk onbetrouwbaar.

Er waren aanwijzingen dat er iets stond te gebeuren, De Zwarte Hand wist van nakende massale aanhoudingen maar koos ervoor dit te ondergaan en niet onder te duiken opdat er geen familieleden zouden opgepakt worden .

Ook zwarten (V.N.V.) die o.a. hun huizen besmeurd zagen door acties van De Zwarte Hand deden hun duid in het zakje.

Er werd zelfs een (kermis) feestje gegeven waar toevallig allemaal Zwarte Handers werden uitgenodigd door een waarschijnlijk onbetrouwbaar iemand (V.N.V. connecties) die hiervan gretig foto's nam, deze foto's zouden later ook zijn opgedoken bij een verhoor.

Er bleek verraad in het spel te zijn o.a. te Boom, Tisselt en Puurs.

Zaterdagochtend 20 september 1941: Jos Thijs en Petrus De Mul worden betrapt bij het verspreiden van 'De Tien Vaderlandse Geboden' en werden in de beginperiode van de aanhoudingen gearresteerd.

De tien vaderlandse geboden:

Boven al verfoei den Mof
 Doe hem bijten in het stof
 Help ons t'Nazistelsel weren
 Leer uw eigen land waardeeren
 Duitse pers is ergernis
 Voor wie een eerbaar burger is
 Weet dat Hitler slechts kan liegen
 Moorden, stelen en bedriegen
 Wees daarom in uw gemoed:
 Echten Belg, kort en goed.

De Zwarte Hand.

Louis Houthoofd, een loodgieter uit Puurs kon ontsnappen op 8 oktober 1941:

Louis Houthoofd werd aangehouden op zijn werk op 29 september 1941 in de fabriek Eternit N.V. te Kapelle Op Den Bos. Tijdens meerdaagse foltering in de gevangenis te Mechelen zei hij te willen praten. Door een list (hij zei wapens te hebben verstopt in zijn tuin) kon hij bij het zogenaamd opgraven van deze wapens handig over de muur springen voor de ogen van de verbouwde Duitsers. Via allerlei onderduikadressen bij vele landbouwers en kloosters wist hij ondergedoken te blijven tot aan de bevrijding.

(Later zou ook Frans De Decker kunnen ontsnappen te Laband op 5 november 1944. Deze sloot zich aan bij Poolse partizanen (Armia Ludowa) maar werd zwaargewond terug aangehouden door de Duitsers begin januari 1945. Door de tussenkomst van het Russisch Leger ontsnapte hij op het nippertje aan executie.)

Bernard Caremans (°15/02/1924)(10A) werd opgepakt. Zijn oudere neef met dezelfde naam, Bernard Caremans (°17/08/1922)(10B) woonde in hetzelfde gebouw. Hij was wel actief bij De Zwarte Hand maar had de aansluitingspapieren nog niet ondertekend en werd ongemoeid gelaten. De aansluitingspapieren kwamen in het bezit van de Duitsers, voorzien van naam, adres en foto.

Massale aanhoudingen volgden, met een piek op maandag 27 oktober 1941 (86 personen !) .

Nadat voordien de eerste leden opgesloten werden in de stedelijke gevangenis (kommandantur) te Mechelen waar ze aan een eerste verhoor werden onderworpen (marteling) zou het merendeel (86 personen) van de groep worden aangehouden op 27 oktober 1941.

Deze grote groep Zwarte Handleden werden na hun aanhouding direct naar het Fort van Breendonk gevoerd , en ook zouden er dagelijks Zwarte Handleden van de groep die waren opgesloten in het kommandantur te Mechelen naar het Fort worden overgebracht voor verhoor. Hier werd er zwaar gemarteld.

Toch probeerden de leden van De Zwarte Hand tijdens de ondervraging en foltering elkaar nog te beschermen, ze werden steeds geconfronteerd met de bewuste aansluitingspapieren.

Het is niet duidelijk waar en hoe deze zijn gevonden, mogelijks op verschillende plaatsen.*

Na zijn aanhouding waren de Duitsers met Marcel De Mol terug naar Tisselt gegaan, dan zat hij al in de gevangenis te Antwerpen, en dan zijn ze met hem in de kerk geweest, naar de plaats waar (vroeger ?) de intekenlijsten en de zender zaten onder het altaar van de kerk.*

Marcel was lelijk toegetakeld door de slagen en de folteringen.

En als de Duitse SD met De Mol Marcel uit de kerk kwamen , dan stonden die verraders met hem te lachen en ze riepen : ' de koster heeft zijn laatste biecht gesproken '

Het is niet duidelijk of ook hier aansluitingslijsten werden gevonden.

Sommige bronnen melden dat deze ondertussen (onderzoek door Louis Van Beneden) na de eerste aanhoudingen reeds overgebracht waren naar Puurs bij Hofmans zodat de Duitsers te Tisselt (misschien) niets zouden gevonden hebben. De wapens (en aansluitingslijsten) zouden dan in de vlietdijk* (aan de kant van de weide van de familie Hofmans, ingegraven zijn geweest in twee ijzeren melkbussen op een morgen om 4 uur.

Deze zouden hier waarschijnlijk zijn opgegraven door de SD in aanwezigheid van Louis Hofmans , Jan Verhavert en Remy De Mol.

Ook bestaat de mogelijkheid dat er lijsten (en wapens) werden gevonden bij enkele Zwarte Handleden zelf.*

Volgens Hector Temmerman (ZH) zou de SIPO recht naar de kerkklok* te Tisselt zijn gegaan waar de ledenlijsten en documenten waren verstopt.

Opmerking : nog niet zolang geleden werden er nog lege aansluitingsformulieren gevonden in de toren van de kerk te Tisselt ! (anno 2012)

De Vliet

Klein Mechelen Puurs

Data aanhoudingen ZH.

Leden en / of medewerkers	Datum aanhouding	of ?	Latere aanhoudingen
117 OTTO DE MAEYER	4/8/1941		
135 CONSTANT JAN CRAB	9/9/1941		
74 LEON SCHOOF	17/9/1941	18/9	
127 ALBERTINE SARENS (zus 71)	19/9/1941		
33 PETRUS DE MUL	20/9/1941		
81 JOZEF ALBERT THIJS	20/9/1941		
134 FLOR VAN BENEDEN (broer 83, 84)	22/9/1941		
48 LOUIS HOUTHOOFT	29/9/1941		Ontsnapt op 8/10/1941
128 JAC. GERARDUS SARENS (broer 71)	29/9/1941		31/12/1941
29 ARTHUR ALFONS DE LEEUW	29/9/1941		27/10/1941 9/7/1942
71 PHILEMON SARENS	29/9/1941		27/10/1941 9/7/1942
106 JEAN PIERRE VINCENT	8/10/1941		
115 WALTER KAREL DE MAEYER	9/10/1941		
119 RENE SWAELUS (medewerker 117)	9/10/1941		20/1/1942
17 ALBERT DE BONDT	12/10/1941		
61 HENRI PAUWELS	14/10/1941		
47 LOUIS HOFMANS	15/10/1941		
12 ROGER COECKELBERGH	16/10/1941		
103 JOZEF EMERICUS VERHAERT	16/10/1941		
45 JOZEF HERMANS	17/10/1941		
54 JAN JOZEF MARIS	17/10/1941		
76 HENDRIK SPIESSENS	17/10/1941		
32 REMY DE MOL	18/10/1941	17/10	
38 ALEX DE VIERMAN	18/10/1941	17/10	
18 ROBERT DE BONDT	18/10/1941		
31 MARCEL DE MOL	18/10/1941		
65 JOZEF ALBERT PEETERS	18/10/1941		
78 JOZEF STEVENS	18/10/1941	17/10	
83 FRANS GERARD VAN BENEDEN	18/10/1941		
97 PIETER VAN OBBERGEN	18/10/1941		
9 JAN FRANS CALLAERTS	19/10/1941		
75 FLORENT SIEBENS	22/10/1941		
5 GUSTAAF BAECKELMANS	24/10/1941		
1 FRANS AERTS	27/10/1941		
2 JAN AERTS	27/10/1941		
3 LOUIS ALEWAETERS	27/10/1941		
4 FRANS MARIE JOZEF ANDRIES	27/10/1941		
6 CAMILLE PAUL BASTAENS	27/10/1941		
7 FRANS BEUCKELAERS	27/10/1941		
8 JOHAN BOSSUYT	27/10/1941		
10A BERNARD FRANS CAREMANS	27/10/1941		
11 ARTHUR CLERBAUT	27/10/1941		

13 JOZEF CORBEEL	27/10/1941		
14 ACHIEL DAES	27/10/1941		
15 JAN PAUL DAELEMANS	27/10/1941		
16 FLORENT DE BOECK	27/10/1941		
19 HENDRIK DE BONDT	27/10/1941		
20 EVARIST DE BONDT	27/10/1941		
21 FRANS DE BRUYN	27/10/1941		
22 EMIEL DE CAT	27/10/1941		
23 CAMIEL DE CLERCK	27/10/1941		
24 FRANS DE DECKER	27/10/1941		
25 JAN DE DONCKER	27/10/1941		
26 ETIENNE DE GEYTER	27/10/1941		
27 LUC DE GEYTER	27/10/1941		
28 JORIS (GEORGE) DE KEERSMAECKER	27/10/1941		
30 JOHN DE MAEYER	27/10/1941		
34 LOUIS DE ROECK	27/10/1941		
35 JULES DE WACHTER	27/10/1941		
36 ANTOON DE WACHTER	27/10/1941		
37 JOSEPH DE VEIRMAN	27/10/1941		
39 ISIDOOR DE WIT	27/10/1941		
40 CLEMENT DIELIS	27/10/1941		
41 ALFONS DINANT	27/10/1941		
42 AUGUST ELSEN	27/10/1941		
43 LOUIS EYCKMANS	27/10/1941		
44 FRANCOIS GEVAERS	27/10/1941		
46 PAUL HERREMANS	27/10/1941		
49 ADOLF HUYSMANS	27/10/1941		
50 FRANS KERREMANS	27/10/1941		
51 LOUIS FRANS KOEK	27/10/1941		
52 EDMOND MAES	27/10/1941		
55 LOUIS MEEUS	27/10/1941		
56 ROBERT MERTENS	27/10/1941		
57 FLORENT MESKENS	27/10/1941		
58 ALFONS MOEYERSONS	27/10/1941		
59 MAURICE MOORTGAT	27/10/1941		
62 JOZEF ALBERT PEETERS	27/10/1941		
63 ALFONS PEETERS	27/10/1941		
64 HERMAN JOZEF PEETERS	27/10/1941		
66 LODEWIJK PELGRIMS	27/10/1941		
67 FIRMIN PIESSENS	27/10/1941		
68 ALBERT POLFLIET	27/10/1941		
69 LOUIS POLFLIET	27/10/1941		
70 VICTOR SAERENS	27/10/1941		
72 PIETER SCHAERLAECKEN	27/10/1941		
73 LEOPOLD SCHELKENS	27/10/1941		
77 ROBERT SPRIMONT	27/10/1941		
79 JOZEF SUYKENS	27/10/1941		
80 HECTOR TEMMERMAN	27/10/1941		
82 LOUIS UYTFRIES	27/10/1941		
84 JOSEPH HENDRIK VAN BENEDEN	27/10/1941		

85 LEONARD LOUIS VAN DE SANDE	27/10/1941		
86 DENIS VAN DEN HEULE	27/10/1941		
87 FRANS ALBERT MARIE VAN DER KINDEREN	27/10/1941		
88 WILLEM VAN DER TAELEN	27/10/1941		
89 EMIEL VAN GELDER	27/10/1941		
90 CAROLUS LUDOVICUS VAN GUCHT	27/10/1941		
91 LEOPOLD VAN HOEYMISSEN	27/10/1941		
92 LAURENT VAN HOOF	27/10/1941		
93 WILLEM LODEWIJK VAN HOOF	27/10/1941		
94 JAN VAN HUMBEEK	27/10/1941		
95 GUSTAAF LEOPOLD GEORGES VAN LENT	27/10/1941		
96 FRANS VAN MUYLDER	27/10/1941		
98 ALBERT VAN OOST	27/10/1941		
99 JOZEF VAN ZAELEN	27/10/1941		
100 PETRUS VAN ZAELEN	27/10/1941		
101 FRANS JOZEF VERBELEN	27/10/1941		
102 KAREL VERBELEN	27/10/1941		
104 GEORGES VERHOLEN	27/10/1941		
105 JOZEF MARIE VERMAESEN	27/10/1941		
107 JOZEF VINCKE	27/10/1941		
108 LOUIS VIVIJS	27/10/1941		
109 AUGUST (STAF) VIVIJS	27/10/1941		
110 FRANS WILLAERT	27/10/1941		
111 PROSPER WINDEY	27/10/1941		
53 FRANS MAES	28/10/1941	27/10	
60 MARIA MOENS	15/11/1941		

: Andere leden / Medewerkers / Contacten ZH.

De massale aanhouding op 27 oktober 1941

De SD besloot een grootscheepse aanhouding uit te voeren samen met de Feldgendarmerie en SS-ers van het Fort te Brendonk.

Van 7 uur 's morgens begon de actie om de gezochte personen thuis of op hun werk aan te houden met steeds schrijnende taferelen als gevolg.

Wenende ouders of echtgenotes, liefjes, vrienden en familieleden bleven verweesd achter.

Aan het eind van de dag werden er alzo wel een 85 tal leden aangehouden, de dag erop zouden nog enkele aanhoudingen volgen.

De Zwarte Handleden werden afgeleverd in het sinistere Fort van Breendonk dat niet moest onderdoen voor andere concentratiekampen, het stond onder leiding van de Duitse commandant SS-Sturmbannführer Schmitt met hoofdzakelijk Vlaamse SS-bewakers of eerder beulen of moordenaars genoemd.

(Nota : dit Fort werd ook wel het 'Kamp des Doods' genoemd.

Hier werden gewoonweg willekeurig mensen vermoord omwille van nietszeggende feiten (voor het plezier) of na een tijd doorgevoerd naar de concentratiekampen in Duitsland.)

De laatste arrestanten werden recht naar de Begijnenstraat in Antwerpen gevoerd en moesten dus geen kennis maken met het Fort van Breendonk.

In Boom werden uit het Atheneum verschillende (jonge) Zwarte Handleden aangehouden en van de schoolbanken geplukt op hevig verzet van de directeur. Het doet deugd te weten dat deze school nog jaarlijks de oorlogsslachtoffers en ex-leerlingen politieke gevangenen herdenkt.

De geïntimideerde verdachten werden in de lange, kille hoofdgang naast elkaar opgesteld, schoenpunten tegen de muur, onbeweeglijk in de houding. Achter hen stapten de bewakers over en weer, het geweer in de hand. Al wie bewoog kreeg een stoot in de rug of een slag tegen het achterhoofd en botste daardoor met de neus tegen de muur. Onderwijl liepen voornamelijk Vlaamse! SS-ers in de hol klinkende gang schreeuwend en tierend op en neer, zodat de aangehouden (die zoiets nog nooit beleefden) bevend van schrik de komende uren tegemoet zagen.

Op die bewuste dag werden er een aantal leden van De Zwarte Hand vanuit de Mechelse stadsgevangenis overgebracht naar Breendonk. Meer bepaald Dielis Clément en De Mol Marcel, ze werden meegenomen bij de arrestaties om aan te tonen waar bepaalde leden woonden.

Ze zagen ze verschrikkelijk uit: vele kilo's vermagerd door de slechte gevangenskost, een vuile stoppelbaard, paars gezwollen oogkassen, opgezette lippen en met bloedkorsten bedekte hoofdwonden.

In de lange gang van het Fort van Breendonk was Staf Vivijs, één der medeoprichters uit Tisselt, getuige van de diepe vernedering van koster Marcel De Mol. Haast onkennelijk, met ingevallen wangen, verdwaasde uitpuilende ogen en ruige stoppelbaard, wordt De Mol binnengebracht. Hij moest blootsvoets op en neer blijven stappen in een insprong van de lange hoofdgang en zodra er een Duitser voorbijkomt, blijven staan en luidkeels roepen:

“Der offizier hat gesagt ich soll laufen...”

Onderwijl werden de zopas gearresteerden één na één ter identificatie onderworpen aan een grondig lichaamsonderzoek, wat gepaard ging met ruwe grappen en wat oorvegen als men niet vlug genoeg de bevelen opvolgde.

Even na 15.00 uur had de SD alle gezochten op het Fort van Breendonk verzameld en waren alle formaliteiten vervuld. De buit van hun huiszoekingen van die dag lag op een tafel en viel eerder mager uit: een hoopje vlugschriften, illegale kranten en enkele roestige en onbruikbare trommelrevolvers.

Opeens snerpte er een fluitje. Met slagen en stampen als het niet vlug genoeg ging, werden alle arrestanten bijeen gedreven, niet naar de cellen

van het Fort, zoals de meesten vreesden, maar naar het voorplein. Daar stonden vijf legervrachtwagens en met een stamp onder de broek joegen de Feldgendarmen de gevangenen over de nochtans hoge achterkleppen. In elke wagen zaten 2 andere Feldgendarmen, die de inzittenden op de geïmproviseerde banken duwden. Zodra alle arrestanten opgeladen waren, snerpte er weer een fluitsignaal. De vrachtwagens starten, reden buiten en draaiden op de Dendermondsesteenweg linksaf. Aan het kruispunt met de rijksweg sloegen de auto's richting Antwerpen in. De meeste arrestanten waren zo opgelucht het gevreesde Fort verlaten te hebben dat ze ondereen begonnen te lachen en te praten. Enkelen beginnen zelfs te zingen alsof het om een schoolreis ging. De Feldgendarmen die hen bewaken, grijnzen eens maar lieten hen begaan maar weigerden te zeggen waarheen de tocht ging. Het antwoord kenden de inzittenden na 3 kwartier rijden: aan de gevangenis in de Begijnenstraat te Antwerpen stopten de vrachtwagens en werden de inzittenden het sombere gebouw binnengejaagd. Desondanks leek dit een vakantieoord na hun belevenissen te Breendonk.

Gevangenis Begijnenstraat Antwerpen.

Beurtelings of in kleine groepjes (waarschijnlijk eind februari 1942) zouden alle Zwarte Handleden van hieruit naar het hoofdkwartier van de SD (Della Faillelaan 21 te Wilrijk Antwerpen) werden gebracht waar ze zeer zwaar werden gemarteld.

(Dit gebouw ooit ontworpen door architect Willy Pijl in 1914 werd gesloopt in 1946, maar wel belangrijk om weten is dat de voorgevel van het gebouw Della Faillelaan 23 (Villa Fridt) een spiegelkopie zou zijn) Ook door de volkswroede na de oorlog zou de Villa Della Faillelaan 21 (Villa Honigmann) volledig zijn gesloopt.

(Andere info spreekt ook over VI- inslagen op het gebouw ?)

(Simulatie ! Della Faillelaan 21 Wilrijk <1946)

Midden maart 1942 zouden alle Zwarte Handers de Begijnenstraat verlaten na een verblijf van 5 maanden. Ze werden op de trein gezet richting Brussel, verder vervoerd met legerwagens tot de gevangenis van St Gillis Brussel en door een lange tunnel van hieruit naar de aanpalende vrouwengevangenis van Vorst geleid waar een hele vleugel voor De Zwarte Handleden was voorbehouden.

Gevangenis Vorst Brussel

Na deze gevangenis werden De Zwarte Handleden op de trein gezet richting Duitsland, Wuppertal.

Op 29 juni 1942 een eerste en op 18 juli 1942 een tweede groep.

Hiervan waren de familieleden getipt door zusters-bewakers die voor de gevangenen moesten instaan via Zuster Fernanda, Maria Vangelder, de zuster van het Zwarte Handlid Mieleke Vangelder.

Het was dan ook een drukte van jewelste de 29ste op het perron, de familieleden wilden nog een laatste glimp opvangen van hun zoon, echtgenoot, geliefde...

Zich afvragend hoe vele familieleden van De Zwarte Handleden hier waren samengestroomd beletten de feldgendarmen natuurlijk dat er fysiek contact werd gezocht, de tranen vloeiden dan ook dapper, het zou voor velen de laatste maal geweest zijn dat ze van hun geliefden nog een laatste glimp zouden opvangen.

①

②

Wuppertal

Hier aangekomen zouden De Zwarte Handleden moeten werken, dik tegen hun zin omdat ze moesten werken voor de productie van Duits legermaterieel, nl. dagelijks elf paar beenstukken voor het leger.

Hier zouden 25 leden van De Zwarte Hand op 14 januari 1943 voor hun rechters moeten verschijnen en de dag erna werd het vonnis uitgesproken :

Zestien onder hen kregen de doodstraf (hoofdleiders).

Ze dienden allemaal een genadeverzoek in dat aan vier van hen werd toegestaan om nooit gekende redenen.

(Bastaens Camiel, Meeus Lodewijk, Van Lent Joris, Van Obbergen Petrus)

(Van deze vier hoofdleiders zou enkel Gustaaf Leopold Van Lent de concentratiekampen overleven.)

De negen anderen kregen 5 tot 10 jaar tuchthuisstraf.

Er heerste grote verslagenheid in de groep.

Eind juni 1943 werd Wuppertal voor het eerst gebombardeerd. De tweede keer, in de nacht van 5 op 6 juli, brandde de gevangenis. Het dak stond in lichterlaaie en zelfs de kasseistenen van de plaats waar we tevoren ons wandelkwartiertje genoten, stond in vuur en vlam. De strafinrichting was nu helemaal

onbewoonbaar geworden en ook de episode van Wuppertal behoorde tot het verleden. Heel de groep van De Zwarte Hand verliet Elberfeld-Wuppertal. Enkel Jozef Peeters uit Lippelo reisde niet meer mee verder. Hij was het eerste slachtoffer, overleden aan tuberculose.

Esterwegen

Op 7 juli 1943 kwamen we aan in Esterwegen in het veengebied.

Kaalgeschoren verbleven we er in Lager 7 van barak 2 tot 8.

Overdag moesten we kogelhulzen sorteren die terugkwamen van het front, koper bij koper, ijzer bij ijzer.

In dit allegaartje van hulzen werden ook stalen veren gevonden, afkomstig van geweerlagers.

Deze veren werden door sommige gevangenen met monnikengeduld op een steen scherp puntig tot lemmetjes geslepen en daarna voorzien van een handvat, vervaardigd uit een platgeklopte lichtkogelhuls.

Met deze gemaakte mesjes werden door afgedankte krukjes kunstige kruisjes en schaakspelbeeldjes gesneden.

Meestal werden deze snijkunstwerkjes door bewakers vernietigd of meegenomen.

Hieruit waren ook paternosters gemaakt waarvan sommigen de concentratiekampen hebben overleefd (doorgegeven, overgenomen na overlijden, of zelf bewaard)

Toen er echter overblijfselen van gebombardeerde fabrieken (met o.a. radio-onderdelen) werden binnengebracht, werden in barak 6 in het geheim door Belgische ingenieurs onder de gevangenen een radiotoestelletje in elkaar geknutselt met deze onderdelen.

Enkele moedigen luisterden dagelijks naar de radio (zelfs BBC) en via papiertjes leverde ' Radio Esterwegen' iedereen nieuws over de actuele oorlogssituatie.

Na een vier maanden werd het toestel ontdekt en werden de verantwoordelijken uit het kamp verwijderd.

Precies een maand na de aankomst in Esterwegen, op 7 augustus 1943, werden de twaalf ter dood veroordeelden weggevoerd. Reeds na enige tijd verblijf in het kamp was speciaal voor hen barak 1 ingericht, omgeven door prikkeldraad. Er was sindsdien geen contact met hen meer mogelijk.

Voorheen waren ze net zoals de andere Zwarte Handleden nog verspreid over verschillende barakken en putten ze hier nog hoop uit dat het met hun ter dood veroordeling nog niet zo een vaart zou lopen .

Toen ze echter allemaal samen met andere ter dood veroordeelden in barak 1 werden samengebracht werden ze gegrepen door een panische angst.

Later zou de gruwelijke tragedie aan het licht komen.

De twaalf waren weggebracht naar de militaire schietbaan van Lingen en daar nog dezelfde dag genadeloos gefusilleerd. Volgens pastoor Hilling waren ze moedig de dood ingegaan.

De gefusilleerde leden van De Zwarte Hand (schilderij) (ontwerp Dirk Michiels)

Foto's Esterwegen (Ostfriesland 2014) (oude kampfoto's zie boek O.D.K.)

zie verder verslag :

Bijkomende info aangaande de gefusilleerde leden van De Zwarte Hand.

Op een bepaalde dag werden in het kamp Esterwegen alle ter dood veroordeelde gevangenen bij elkaar gebracht in barak 1 waaronder van De Zwarte Hand :

Marcel De Mol , Henri Pauwels, Achiel Daes, Emiel De Cat, Jozef Verhavert, Albert De Bondt, Jozef peeters, Louis Hofmans, Remy De Mol, Edmond maes, Jean-Pierre Vincent en Clement Dielis

Barakken te Esterwegen

Bijkomende info : De verzetsgroep De Zwarte Hand bestond (buiten enkele losse medewerkers) uit 16 cellen. Naast bovenstaande leden van De Zwarte Hand (12) werden ook op het proces te Wuppertal (op 14/15/16 januari 1943) er nog vier andere leden ter dood veroordeeld waaronder Bastaens Camiel, Meeus Lodewijk, Van Lent Joris en Van Obbergen Petrus.

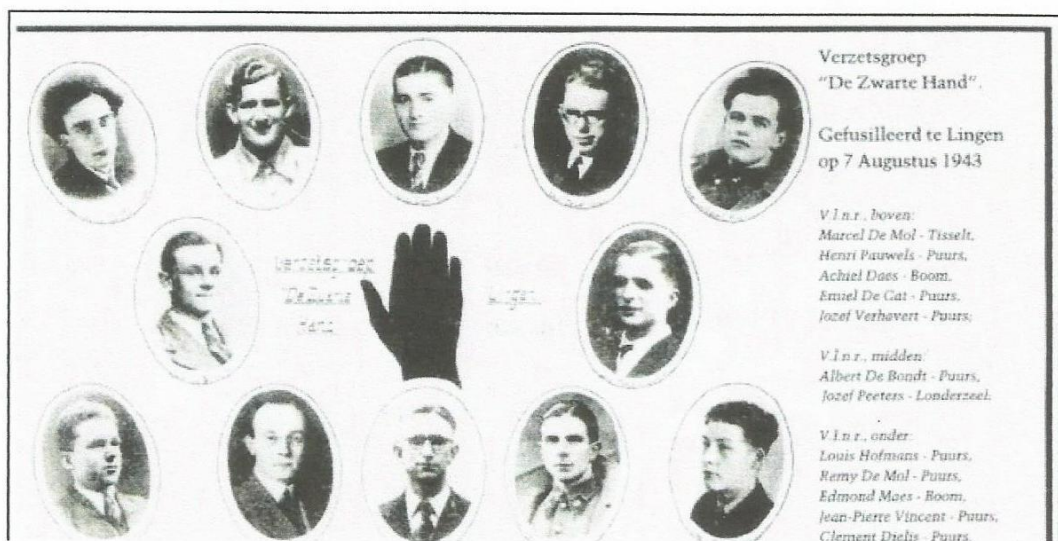
Op 19/4/1943 werd door de ter doodveroordeelden een genadeverzoek ingediend en aan de laatstgenoemden vier leden werd hieraan gunstig gevolg gegeven.

(Samenstelling van het hof : Präsident des volkserichthof *Dr Freisler* / Landgerichtdirector *Stier* / N.S.K.K. Brigadeführer *Heinsius* / Generalmajor *Stutzer* / S.A.Gruppenführer *Aumüller* / Erster Staatsanwalt *Dr Weisbrod* / Justizobersekretär *Peltz*)

Reden niet gekend : document onleesbaar.

Ook op het proces te Wuppertal (14/15/16 januari 1943) werden er voor 9 andere zwarte handers tuchthuisstraffen uitgesproken : Peeters Alfons 12 jaar, Maris Jan 10 jaar, Van Beneden Frans 10 jaar, Spiessens Hendrik 7 jaar, Vermaesen Jozef 7 jaar, Bossuyt John 5 jaar, Corbeel Jozef 5 jaar, De Boeck Florent 5 jaar, Van Beneden Hendrik 4 jaar.

De overblijvende 84 leden van DZH werden, na een proces van 13 tot 26 juni 1944 , in de gevangenskapel van Gross-Strehlitz, welke was omgevormd tot gerechtzaal, door het Sondericht Essen veroordeeld. Er werden jeugdgevangenis en tuchthuisstraffen uitgesproken van 1 jaar tot 17 jaar.

Bron foto : boekje De Zwarte Hand door Tjen Mampaey.

7 augustus 1943

Verloop Dag terechtstelling 5u tot 8u15

(Uit Brief aan de familie's der 12 leden van het Geheim Leger (Z.H.), gefusilleerd te Lingen op 7 augustus 1943 (In brief staat 8 augustus 1943)

Dienst "getrouwheid" Mijnheer, Mevrouw,

E.H. Eduard Froidure →

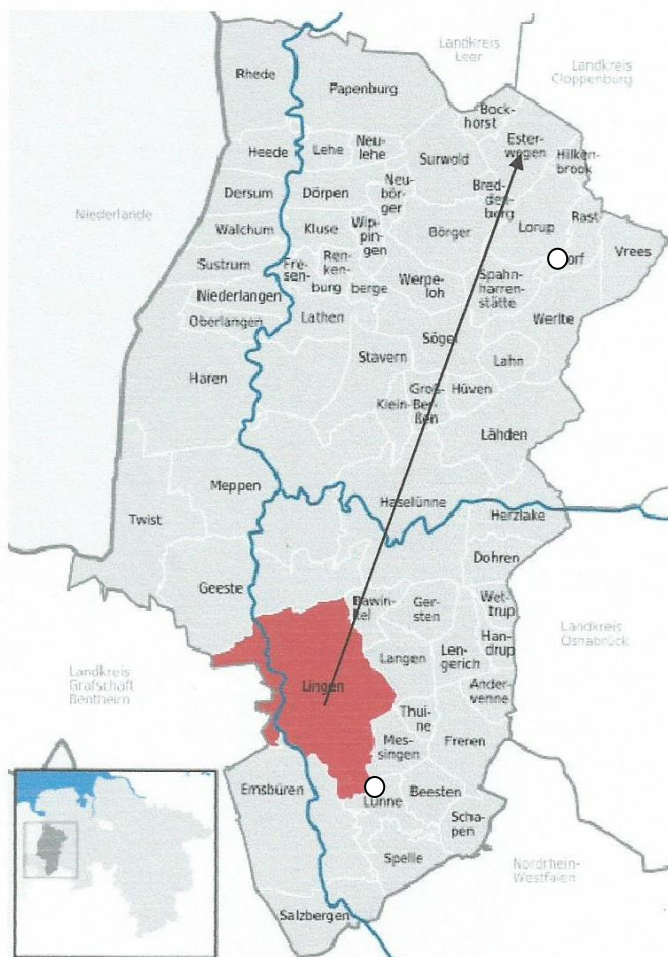
Wij hadden de gelegenheid ons naar Duitsland te begeven samen met den E.H. FROIDURE en hebben een grondig onderzoek ingesteld aangaande de 12 leden van het G.L. (Z.H.) ,gefusilleerd te Lingen. Zie hier al de inlichtingen die we konden inwinnen.

Vooreerst, berust inde documentatie van het proces van Oldenburg de verklaring van den Duitschen krijgsgevangene : Johan WESSENS P.W. N° A 453.981 (zijn burgerlijk adres wordt niet opgegeven maar zou, zoo nodig, kunnen teruggevonden worden door bemiddeling van de Commisie der Oorlogsmisdaden) Deze bewaker vertelde het volgende :

Verklaring van Johann Wessels (Wessens) P.W. n° A 453.981 Duits Bewaker

Op 7 augustus 1943, vertrokken wij uit het kamp van Esterwegen omstreeks 5 uur 's morgens. Er waren 12 gevangenen en 24 bewakers.

Emsland Duitsland

Lingen - Esterwegen : met auto : 65 Km , +/- 1 tot 1u15 rijden.

De Belgische gevangenen waren geboeid. Wij kwamen te Lingen aan (6u-6u15 ?), waar ieder Belg in een afzonderlijke cel opgesloten en door twee bewakers bewaakt werd.

De staataanwalt (de rechter *mogelijks Roland Freisler ? , niet zeker !* [/http://nl.wikipedia.org/wiki/Roland_Freisler](http://nl.wikipedia.org/wiki/Roland_Freisler)) in zwarten toga, begaf zich van cel tot cel en deelde elke gevangene mede dat hij ter dood veroordeeld werd en binnen een uur zou gefusilleerd worden. De gevangenen kregen dan de toelating om brieven te schrijven en een priester kwam ze biechten. Gedurende de biecht mochten wij, de bewakers, op verzoek van den priester buiten de cel gaan. Ik weet dus niet of de priester Fransch of Duitsch sprak. Tegen ons sprak hij Duitsch zonder tongval. Na ongeveer een uur werden de Belgen in klein rytuigen gestopt, 2 Belgen en 4 bewakers samen, en naar het schietveld van Lingen gevoerd. De rit duurde 10 tot 15 minuten. De staatsanwalt was opnieuw daar, maar ditmaal in rooden toga; bovendien waren er 16 onderofficieren van het leger, 3 of 4 luitenanten en de Einheitsfuhrer, DUBBEL , van kamp 7 (Esterwegen) Op het schietveld waren 4 schandpalen opgericht. Ik heb er mijn gevangene moeten naartoe leiden. Terwijl ik daar was zag ik dat zijn rozenkrans op den grond gevallen was. Ik raapte hem op en legde hem terug op den gevangene. DUBBEL zond me dan weg van het schietveld. Ik ging terug naar de auto en hoorde de vuurschoten.

Mijn gevangene bevond zich tussen de eerste vier. De gefusilleerde Belgen droegen hun klederen van dwangarbeider en werden waarschijnlijk in deze kledij begraven.

Men heeft mij verteld dat dit gebeurde op den Teufelsberg bij Borger.

Verklaring van Priester Gerhard Hilling

* 30.10.1876 in Niederlangen-Lathen
+ 23.11.1951 in Lingen

Info zie achteraan

Op 7 augustus 1943 deed de katholieke wachtmeister van de gevangenis te Lingen mij in het grootste geheim ontbieden, en vertelde mij dat den volgenden dag, rond 6 uur, gevangenen moesten terechtgesteld worden. Hij wist niet of ze katholiek waren, maar zelf katholiek zijnde, wilde hij hun de gelegenheid geven om godsdienstige hulp te ontvangen.

Bij dageraad, begaf ik mij naar de gevangenis en las de mis in den ziekenzaal ; aangezien ik 6 geweide hosties met mij genomen had, kreeg ik toegang tot den gang der gevangenis. Ik moest een half uur wachten. De wachtmeister zegde me dan dat de gevangenen zoeven aangekomen waren, ieder door twee S.S. bewaakt. Ik moest de toelating om doorgang aan

den directeur vragen. Men gaf mij de toelating elke cel te bezoeken.

Ik moest echter wachten en nog wachten. Zoohaast ik ertoe gemachtigd werd ging ik de eerste cel binnen. Ik kende het aantal gevangenen niet. De twee S.S. verlieten de cel op mijn verzoek. De gevangene biechtte zich. Wij spraken Duitsch, Vlaamsch en enkele woorden Fransch. Ik gaf hem de H. Communie. De wachtmeester gaf mij de toelating om de tweede cel binnen te gaan al zeggende :”Kom buiten als ik het U zal zeggen; het zijn Belgen en Katholieken; het is dringend”

Het werd meer en meer dramatisch. Telkens ik een cel verliet dacht ik dat het de laatste gevangene was, maar helaas, er was steeds een volgende.

Ik deelde mijn hostie's in twee. De bewakers waren steeds daar. De tiende gevangene ontving het H. Sacrament. Toen had ik geen hosties meer en bij het verlaten der cel vernam ik dat er een elfde gevangene was. Ik biechtte hem en vertok in der haast om het H. Sacrament te gaan halen. Toen ik terug kwam, was hij helaas, reeds naar het schietveld vertrokken. Deze kon dus de H. Communie niet ontvangen. Ik mocht dan bij den twaalfden gaan en deze ontving de H. Communie. Hij ontving mij al zeggende :” Ah U zijt een katholiek priester, ik heb U den gansen morgen geroepen.”

Enkelen tijd geleden is men mij den foto's dezer 12 gevangenen komen toonen. Ik kon ze niet herkennen. De broeder van Albert De Bondt maakte deel uit van deze zending en ik heb met hem gesproken. Ik heb op het schietveld niet mogen gaan, aangezien me dit geweigerd werd. Ik kan nochtans verklaren, indien het een opbeuring is voor de families, wat ik hoop, dat al deze mannen moedig stierven voorzien van de hulpmiddelen der H. Kerk.”

Ik vroeg dan aan E.H. Pastoor Hilling of hij den gevangene niet kon aanduiden die een rozenkrans droeg (volgens de verklaring van Dhr Wessels) Hij zegde mij dat hij meende dat verschillende gevangenen er één bezaten.

Foto's Lingen executieplaats en begraafplaats (bron : Frieda De Geyter)

Links : ingang van de grote schietbaan te Lingen.

Lingen executieplaats

Begraafplaats Teufelsberg (Bockhorst)

Voorbeeld akte Albert De Bondt

Duitse Overlijdensakte van Albert De Bondt. Opgemaakt te Lingen (Ems) 14 september 1943

Nr. 215 C

Lingen (Ems), den 14. September 1943

Gesperrt! Der Angestellte Albert de Bondt -----
 Katholisch -----
 Wohnhaft zuletzt in Esterwegen -----
 ist am 7. August 1943 ----- um 8 Uhr 15 Minuten
 in Lingen-Ems ----- verstorben.
 Der Verstorbene war geboren am 11. März 1922 -----
 in Puers/Antwerpen -----
 (Standesamt ----- Nr. -----)
 Vater: Petrus de Bondt, wohnhaft in Puers, Schip-
 straße 76 -----
 Mutter: unbekannt -----
 Der Verstorbene war ----- nicht ----- verheiratet. -----

 Eingetragen auf mündliche - schriftliche - Anzeige des Vorstehers des
 Strafgefangenenlagers VII in Esterwegen vom 7. August
 1943. -----

 Vorgelesen, genehmigt und ----- unterschrieben

 Der Standesbeamte
 In Vertretung: *Z. M. M.*

 Todesursache: Herztot, Schußverletzung, Atemstillstand.

 Eheschließung der Verstorbenen am ----- in -----
 Nr. -----]

Deze overlijdensakte vermeld het tijdstip van overlijden 8u15 , de overlijdensakten van de andere gefusilleerden vermelden 8u.

Doodsoorzaak : hersendood, schotsverwonding, ademstilstand , hoe kan het ook anders.

Wij bedankten de E.H.Pastoor Hillings en, aangezien wij de zekerheid hadden dat onze 12 gevangenen niet begraven werden te Lingen maar dat hun lijken per camion weggevoerd werden na de terechtstelling, hebben wij ons ingespannen om hun graven te vinden. De opzoekingen waren van langen duur en nauwkeurig.

Een katholiek priester, E.H. Pastoor LEUNING die ons aangeduid werd als hebbende de op den Teufelsberg begraven gevangenen gezegend, kon teruggevonden worden en duidde ons ter plaatse de juiste ligging aan.

Zijn verklaringen stemmen overeen met de documenten die in het proces van Oldenburg berusten en die vermelden :

1 °) Voor al de in het kamp Esterwegen overleden gevangenen, op, verschillende lijsten, de namen, voornamen, data van overlijden stamnummers en grafnummers. Voor de 12 te Lingen gefusilleerde komt er op deze lijsten een grote lege plek voor, waarop slechts een lijst der nummers vermeld wordt, nl:

Graf nr 16, datum van overlijden: 7 augustus 1943
datum van begrafenis : 7 augustus 1943

Graf nr 17,

Graf nr 18, idem en zo voorts tot nr 27 inbegrepen.

Het kerkhof van Teufelberg is een verheven voorgebergte te midden van een moerassige streek. Die heuvel is met graven bedekt. Talrijke Duitse graven (ongeveer 2000) met kruis en nummers. De Belgische graven van het kamp Esterwegen liggen afgezonderd op het uiteinde van dien heuvel en zijn onder struikgewas verdoken. Het is dat wat de opsporingen zo bemoeilijkt heeft. Pastoor Luening en pastoor Mueller, die beiden de graven hebben gewijd op het ogenblik der teraardstelling, hebben de plaats van het eerste en het laatste graf aangeduid. Wij hebben ter plaatse peilingen gedaan en hebben vastgesteld dat de kisten, die op een diepte van 1.50 m tot 75 cm steken, in goede staat van bewaring zijn. Het zijn schone doodkisten uit zeer dik en bewerkt hout vervaardigd.

Wij hebben in het midden van het kerkhof een groot kruis in beukenhout opgericht en enkels met dennentakken vervaardigde kronen op de graven onzer gefusilleerde en andere gevangenen neergelegd. Het zal gelukkig mogelijk zijn het stoffelijk overschot onzer 12 helden op Belgische bodem terug te brengen. Ongelukkig is het onmogelijk thans te zeggen welk lijk der 12 gefusilleerde in ieder kist rust. Om ze bij name te identificeren zou een identificatie moeten gebeuren bij de opgraving. Indien dit niet moest mogelijk zijn, zou het steeds een troost zijn ze samen te begraven op een eren plek op een uitgekozen plaats.

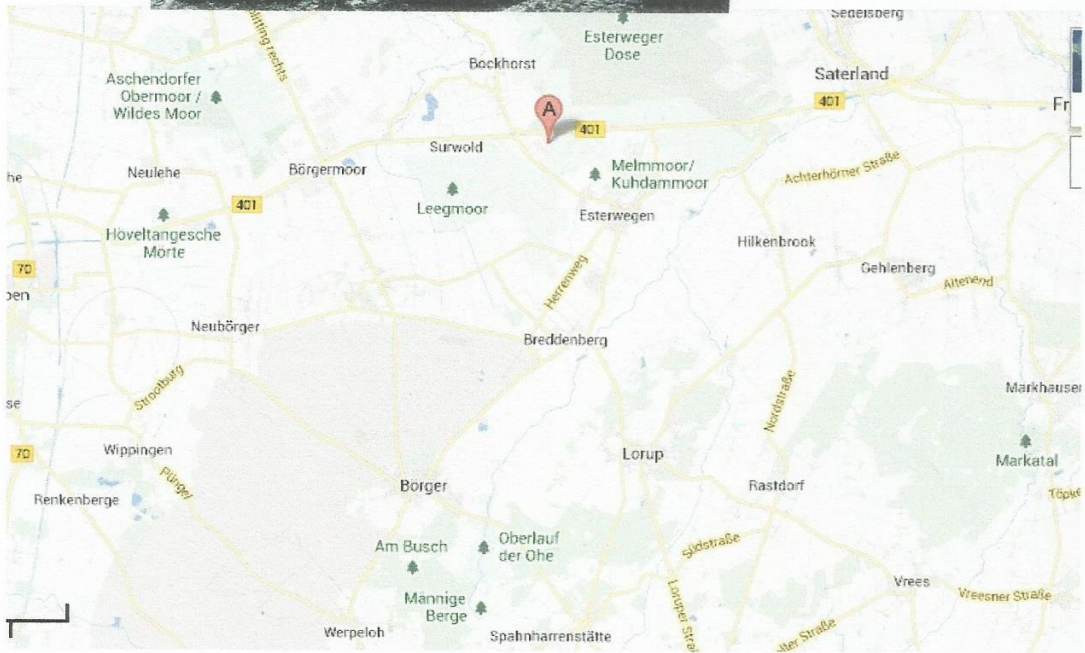
Wij hopen dat deze enkele inlichtingen, al zijn ze nog zo pijnlijk, niettemin een troost zullen zijn voor de families onzer helden. We hebben talrijke foto's genomen van het kerkhof en zullen ze U opzenden zohaast ze gereed zijn.

Alvorens het kerkhof te verlaten heeft E.H. Froidure gebeden opgezegde en de graven gezegend.

Wij houden ons gansch te uwer beschikking om de nodige voetstappen aan te wenden met het oog op den terugkeer der stoffelijke overschotten naar België.

Wij bieden U, Mijnheer, Mevrouw, de verzekering van onze oprechte sympathie en van onze verkleefde gevoelens aan.

Voor den dienst "getrouwheid"
Mvr. Van Der Bruggen

Info vanwege Lucien De Geyter (Soma)

Bron : François De Pauw.

*De graven van de in Esterwegen overleden leden van de verzetsgroep "De Zwarte Hand" werden teruggevonden op 29/10/1947 op de begraafplaats aan het kustkanaal op de gemeente Bockhorst (Duitsland). Die plaats werd door de gevangenen " Teufelsberg " genoemd. (niet te verwarren met Teufelsberg te Berlijn !)

Op te merken is echter dat de gevangenen in die periode in een kist begraven werden.

Bernard Caremans overleed op 24/12/1943 en had het grafnummer 36.

Willem Van Hoof overleed op 14/01/1944 en had het grafnummer 44.

De 12 in Lingen terechtgestelden waren wel in het dodenregister ingeschreven maar zij hadden geen grafnummer.

Normaal hadden deze graven het nummer van 16 tot 27 moeten dragen.

*Ohlsdorf - Hamburg

In afwachting van hun overbrenging verbleven de stoffelijke resten van onze 14 vrienden van De Zwarte Hand in kapel nr 3. (30/10/1947)

(*Bronnen : www.cegesoma.be)

Herbegraving van de gefusilleerde ZH leden van Puurs 7/12/1947 (8)

Info De Zwarte Hand

Magazine De Zondagsvriend

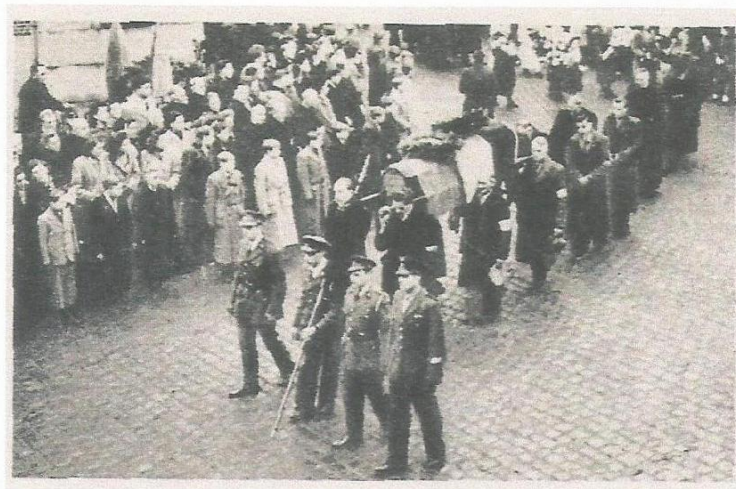
Artikels uit 1947

11 dec 1947

Zondag 1.1. greep te Puurs de plechtige herdenking der terechtgestelde politieke gevangenen plaats. Een zicht in de rouwkapel.

Zondag 11. had te Niel de plechtige begrafenis plaats van de politieke gevangene, Willy Van Hoof, die door zijne overgebleven makkers naar zijn laatste rustplaats gedragen werd.

18 dec 1947

12 gefusilleerde leden van DZH herbegraven : Begraafplaatsen

Puurs : (8)

17De Bondt Albert / 22De Cat Emiel / 32De Mol Remi / 40Dielis Clemant / 47 Hofmans Louis
/ 61Pauwels Hendrik / 103Verhavert Jozef / 106Vincent Jean Pierre

Boom : (2)

14Daes Achiel / 52Maes Edmond

Londerzeel St Jozef: (1) (achter kerk) 65 Peeters Jozef Albert

Tisselt : (1)

31De Mol Marcel

Informatie betreffende priester Gerhard Hilling.

Bron foto : boek "140 Strassennamen in Lingen , Personen in Text und Bild"

ISBN 3870010193

Bron Info : www.literaturatlas.de*

Priester Gerhard Hilling

Gerhard Hilling, geboren op 30-10-1876 in Niederlangen-Lathen (Duitsland) [bron: genealogy.net]. Gerhard is overleden op 23-11-1951 in Lingen, 75 jaar oud [bron: genealogy.net]. Hij is begraven in Lingen.

Notitie bij overlijden van Gerhard: Begraven te Lingen op het oude kerkhof in familiegraf. (Hof Hilgen)

Notitie bij Gerhard: Priester Lingen (1919 - 1951)

Kwam nog de heilige kommunie geven bij de gefusilleerde leden van De Zwarte Hand op 7/8/1943 te Lingen. (tussen 6 en 8u)

Er werd een straat naar hem genoemd : Gerhard Hillingstrasse (Lingen)

Adres:

Burgstrasse 25, Lingen, Duitsland

Andere personen in hetzelfde graf oud kerkhof Lingen (genealogy.net)

2 Heinrich Brümmer, geboren in Aschendorf.

3 Maria Thekla Hilling.

Gerhard Hilling *

De geestelijke carrière van priester Gerhard Hilling begon na zijn wijding in 1904 als kapelaan in Altona St. Josef, daarna in 1912 als missionaris in Altona - Ottensen St. Marien. De nasleep aan het einde van de eerste wereldoorlog woog als een zware last op zijn schouders toen hij op 12 oktober 1919 priester werd van de St. Bonifacius-Kerk te Lingen. Het werden moeilijke, maar ook vruchtbare jaren. Onder zijn impuls ontstond in het stadsdeel Reuschberge een nederzetting voor weinig bemiddelden die daardoor aan bod kwamen voor een eigen grondeigendom.

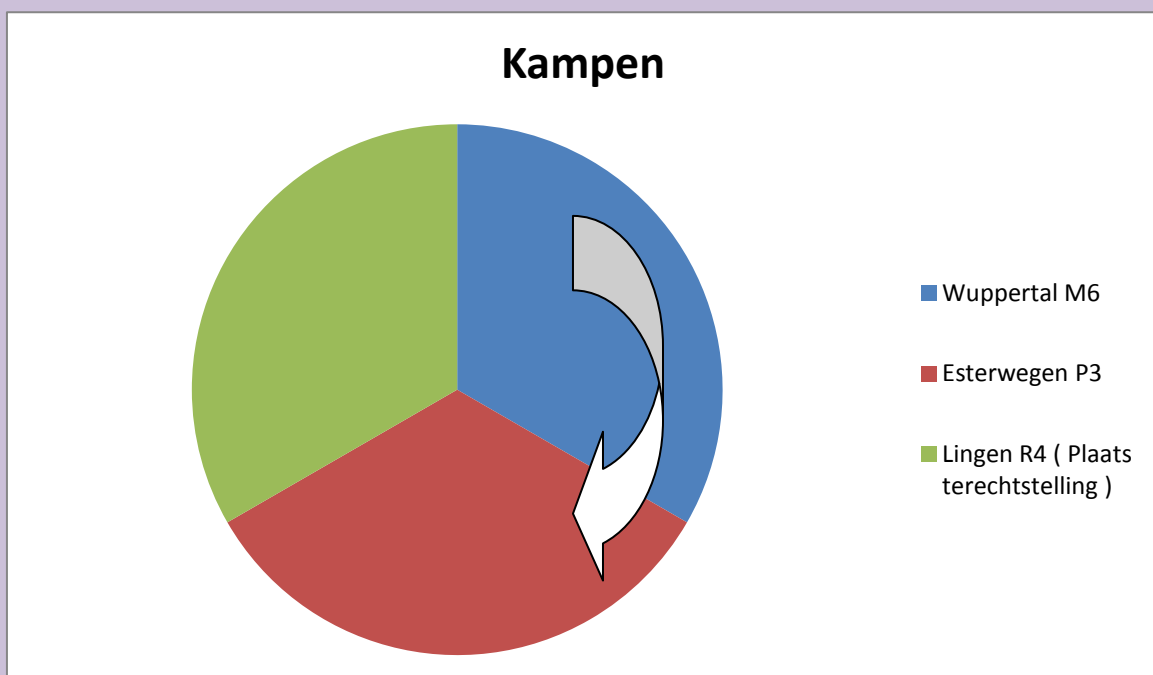
Toen de stad Lingen aan bewoners toenam, drong hij aan op de bouw van een kerk in Laxten. Ondanks de moeilijkheden met het nationaalsocialisme kon deze kerk ter ere van Saint Joseph worden geopend in 1937. In 1928 werd Gerhard Hilling benoemd tot de decaan en de paus verleende hem de titel van monseigneur.

Naast zijn rol van gevangenis kapelaan, verstrekke hij met name in nazi-Duitsland,

catecheselessen aan de kinderen om te leven volgens het geloof. Via de steun van vele leraressen en leraars, werden deze catecheselessen behouden ook na het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Het is dankzij Priester Hilling dat de ideologie van het nationaalsocialisme weinig impact kreeg in de gemeente waar er een broeiest van interne weerstand heerste tegen de bezetting, met de hulp van zijn aalmoezeniers.

Zijn populariteit en reputatie zorgde voor een volkstoeloop op zijn begrafenis in november 1951. Naast Priester Gerhard Hilling werden ook vele andere geestelijken van de St. Boniface-gemeenschap gehuldigd voor hun bijdrage in het openbare leven van de stad Lingen, dit door middel van het toekennen van straatnamen.

Monument te Lingen

(Kiefernstrasse Schepsdorf)

Toen De Zwarte Hand in maart 1944 Esterwegen verliet, waren de rangen al zwaar uitgedund en ook Bernard Caremans en Willem Van Hoof waren er volgens de overlijdensakten overleden aan difterie.

KERSTAVOND 1943

Geciteerd uit het Gulden Boek van de Belgische Weerstand (1948):

" De offerzin... In de infirmerie van het kamp van Esterwegen zieltoogt de kleine Bernard Caremans in de avond van 24 december 1943.

Doch hij weet dat een kleine kerstviering op touw werd gezet.

Hij denkt dat zijn overlijden de avond bederven zal.

Zijn doodstrijd zal de anderen hinderen.

Hij verzamelt al zijn overgebleven krachten om zijn laatste verlangen te kennen te geven : in de gang gelegd worden, om door zijn overlijden niet te storen.

Welke adel in dit offer, welke heldhaftigheid in deze bescheidenheid !

Kerstmis 1943... "

Geciteerd uit het boek ' Onder Duitse Knoet ' van schrijver Staf Vivijs (lid Zwarte Hand):

Staf Vivijs in Esterwegen die op dat moment in de ziekenboeg verbleef met een oorontsteking :

" Een bloedtransfusie toegediend aan mijn Boomse weerstandsvriend Ben Caremans (* door dokter Castelyn)die aan de hoogste vorm van difterie leed.*

Het ging hier om een ultiem redmiddel.

Dramatisch detail : de dokter taptte zijn eigen bloed over en dit in het schemerlicht van een met zijn rantsoenmargarine doordrenkt brandend stoflapje.

Dit trieste gebeuren vond inderdaad plaats tijdens een vliegeralarm, waardoor alle lampen vanuit de kampcentrale gedoofd waren.

Met de krop in de keel hebben wij moeten zien hoe dit jonge leven hopeloos heeft gevochten want even voor middernacht was Bernard niet meer ...

Dit gebeuren werd getekend door Georges Royen, medegevangene (later + gevangenschap)

Opgenomen in het brevier van Abbé Froidure Esterwegenboek : " le calvaire des malades au baigne d'Esterwegen ""

**Tekening uit boek ' Le calvaire des malades au baigne d'Esterwegen (Eduard Froidure 1945)*

(Tekening Georges Royen)

Zie bronvermelding *

Geciteerd uit Boek ' Als ik het nu niet opschrijf komt het er niet meer van ' van Charles Brusselairs :

Getuigenis Charles Brusselairs : *"Kerstdag 1943 breng ik door in de revier-nord.*

Mijn eerste kerstmis in gevangenschap, het moreel is niet bijster hoog.

Abbé Froidure (priester en medegevangene) tracht de zieken aan te moedigen, er wordt wat

gezamenlijk gebeden en een korte gelegenheidspraak gehouden.

Enkele proberen kerstliedjes te zingen maar veel bijval oogsten ze niet.

Iedereen is met zijn gedachten thuis bij de zijnen.

Diezelfde nacht sterft Ben Caremans van De Zwarte Hand.

Hij was 20 jaar en sedert 26 maanden in de gevangenis. Triestig kerstfeest ..."

De meeste Zwarte Handers vertrokken vandaar per trein naar Gross-Strehlitz, waar ook wij ons proces kregen. De kapel van de gevangenis werd in juni 1944 snel omgetoverd tot rechtbank. Hakenkruisen en een grote foto van Adolf Hitler aan de muur camouflerden de oorspronkelijke bestemming van deze ruimte. De zittingen duurden enkele dagen. Ontkennen had geen enkele zin: weer lagen daar voor de zoveelste keer de ondertekende aansluitingsformulieren als bezwarende documenten. Daar vernamen we onze straf en ook de betekenis van die beruchte 'NN' in ons nummer. 'Jullie zijn vanaf nu Nacht-und-Nebel-gevangenen, jullie komen nooit meer in de samenleving. Wat jullie ook als straf krijgen, van vrijkomen is zeker geen sprake meer. Jullie zijn gedoemd om te verdwijnen in nacht en nevel,' was het enige commentaar.

De Kampen

Door het beruchte 'Nacht Und Nebel-decreet' van de Duitsers (verdwijnen in de nacht en mist) kwamen ze terecht in verscheidene concentratie- en werkkampen waarin de meesten onder hen omkwamen door ontbering, ziekte, foltering en onmenselijke arbeid.

De voornaamste kampen waar de Zwarte Handleden hun lijdensweg ondergingen waren :

Bergen-Belsen, Brandenburg, Buchenwald, Dachau, Dora, Dorndorf, Esterwegen, Flossenburg, Gross-Rosen, Gross-Strehlitz, Hameln, Kaschitz, Laband, Lingen, Maagdenburg, Mauthausen, Nordhausen, Sachsenhausen, Sandbostel, Sonnenburg, Theresiënstadt, Wolfenbüttel en Wuppertal.

Moesten hun verraders geweten hebben tot wat dit verraad uiteindelijk leidde, zouden ze nog de kant van de bezetters gekozen hebben? Waarom een verzetsgroep voor het plegen van deze kleinschalige verzetsdaden zo zwaar werd aangepakt door de bezetter is moeilijk te begrijpen. Waarschijnlijk omdat deze vorm van verzet uit de bevolking zelf was gegroeid en hun opsluiting als afschrikkend voorbeeld moest dienen. Het werd voor hun families, die nog tot het laatste moment op hun terugkeer hoopten, een grote tragedie. Slechts enkelen zouden de **hel** overleven (een 37tal van de 111 leden).

(Hiervan stierven kort na hun bevrijding nog Willem Van Der Taelen, Frans Van Muylde en Alfons Dinant.)

Andere medewerkers, contacten of leden van De Zwarte Hand die o.a. de aansluitingslijsten niet hadden ondertekend of mondeling zouden aangenomen zijn door sommige hoofdleiders of andere Zwarte Handleden zouden grotendeels niet zijn aangehouden en zouden aldus ook overleven. Met uitzondering van Otto De Maeyer die hoofdzakelijk voor andere weerstandsactiviteiten zou zijn aangehouden en moedig gefusilleerd werd op 20 juni 1942 te Rijsel. (Fr) op de leeftijd van 38 jaar.

Het testament van een Held.

Drie jaar geleden, op 20 Juni 1942, stierf te Rijsel, den heldendood, onze dorpsgenoot, Otto-Victor-Karel De Maeyer.

Voor enkele weken, bracht Buggenhout den edelen doode een vrome rouw-hulde. Tot pietereitsvolle gedachtenis aan dezen martelaar en tot les voor ons allen, overwegen we den subliemen afscheidsbrief, dien hij schreef aan zijn echtgenoot, alvorens naar de plaats der terechtstelling te gaan.

Looz, 20-6-42.

Lieveling,

Ik heb zoeven de uitspraak vernomen. Mijn vraag om genade werd afgewezen en ik zal vanavond gefusilleerd worden. Zoo eindigt voor mij, mijn moedig vrouwtje, die lange kalvarieberg. Moed zult ge nog moeten hebben, want de kinderen moeten grootgebracht worden. Ik wensch dat zij zonder haat voor onze vijanden zouden opgevoed worden.

Gij weet wel dat ik God reeds zoo lang gebeden heb, dat ik met vertrouwen naar de andere wereld ga, met volle vertrouwen in Hem, die mijn Schepper is, in wien ik al mijn hoop heb gesteld. Het is ongetwijfeld, zooals ik het u steeds voorgehouden heb, dat de Goddelijke Goedheid ook op dit oogenblik mijn geluk behoeft. (Als ik vraag ik u, allerliefste, in al uw droefheid niet na te laten God te loven, die ons zooveel geluk geschonken heeft en mij toekant mij tot den dood vóór te bereiden : straks ga ik bij den biechtvader en ik vertrouw dat Onze Lieve Heer me de vergiffenis zal schenken die mij zoo noodig is.

Is wel wonder, tot op dit oogenblik ben ik volstrekt voor den dood niet bevreesd en ik hoop dat God me zal helpen

om tot op den laatsten stond krangig te zijn. Ik tracht thans mijn gedachten alleen op U samen te trekken. Ik dank U lieveling, voor al het geluk dat gij mij geschonken hebt : gij zijt mijn trouwe, teedervolle echtgenoot geweest, die mij steeds liefdevol toegewijd was. Het spijt me dat ik u niet kan terugschikken, al het geluk en al de teederheid die ik hier in de gevangenis van uw hart en gemoed heb gewonnen.

Ge zult de kinderen tot het leven kunnen opleiden, ik ben er zeker van, en wees ook verzekerd dat God uw krachtinspanningen zal zegenen. Ik zelf zal Hem gestadig vragen u te helpen, want ofschoon ik den drempel van zijn Rechtbank met eenige vrees betreed (de mensch is toch zoo nietig, nietwaar?) toch heb ik zooveel vertrouwen in Christus, die ons een voorbeeld geweest is, dat ik meen aan den Almachtige te mogen vragen dat Hij u zegent, en ook onze kinderen. (Ge weet wel : ik ga Vader weerzien.)

Ik vraag u ook vergiffenis voor al het leed dat ik u mocht berokkend hebben, gelieve ook voor mij vergiffenis te vragen aan onze naasten, die ik zou beleedigd hebben. Omhels in mijn naam de kinderen en zeggen ze en zeg hun dat ik vurig bid voor hen.

Ik ben er innig van overtuigd dat ge op zekeren dag zult bevrijd zijn : zoo zal mijn offer niet vergeefsch geweest zijn.

Tot ziens, mijn liefste vrouwtje, bid veel voor mijn ziel en staar het leven met uw gewonnen moed in het gelaat : ge zult mij zien. Ik omhels u teeder en ik ben er van overtuigd u eens weer te zien op de plaats waar ik ga met de genade Gods.

Leve het vrije België !

Uit een rapport van de geheime feldpolizei blijkt het volgende :

Op 1 februari 1942 (lichtmis) zou er een tweede razzia volgen in een lokaal te Tisselt (café het Smis ?) rond 16u.

Hier zou een geheime samenkomst plaats hebben van Communisten en leden van 'De Zwarte Hand'

Er zou ook een geldinzameling plaats hebben ten behoeve van de gevangengenomen leden van de organisatie. Het onderzoek dat hieromtrent werd gevoerd leidde tot de arrestatie van de Belgen Carolus De Smedt en Petrus Van Praet.

Men vond er ook vlugschriften en lijsten van personen die waarschijnlijk deel uitmaakten van de organisatie ' De Zwarte Hand'.

De aangehouden personen zouden later worden vrijgelaten.

Nooit vergeten.

Toch mogen de nabestaanden fier zijn dat deze moedige mensen niet de kant van de bezetter gekozen hadden uit persoonlijke verrijking, maar de kant van de gewone man, zijn idealen. Ze waren gewoon schuldig aan het feit van hun land gehouden te hebben.

Zij stierven opdat wij in vrijheid zouden kunnen leven, dit mogen we nooit vergeten.